

qui ajunt; quid si nunc Celum ruat. Horatius in Odis:

*Siffractus illabatur Orbis
Impacidum ferient ruinae,
Et si quidam impetum, Quid si Celum ruat?* Ironia Proverbia-
lis ridet eos, qui in tutissimis etiam rebus, ubi nihil planè
timendum est, ridiculo timore percelluntur. Aristotele
libro 2° de Meteoris docente, manavit à priscis mortalibus ni-
mià ruditate & stupiditate sibi persuadentibus, *Atlantis*
humeros *Celum* sustinere, & à ruinà, quam mortalibus
minatur, cohibere, illudque ipsum in *Terram* delapsurum
esse, si *Atlas* humeros suos subtraheret. Hoc autem non
à folis Poëtis confictum, sed etiam à quibusdam Physicis
traditum esse ibidem *Aristoteles* asserit.

In dicto de *Facie in Lunâ* apparente libello *Plutarchus* Io-
nis *Senarium* seu proverbiale usurpat:

*μῆλας γὰρ αὐτῆς ὁ πῦρ καὶ τὸ σῆμα
Neque enim his niger maturus efficitur botrus.*
Ubi in *αὐτῆς* subaudiendum est *αὐτῆς*, i. e. radiis, scilicet
Lunæ, unde sic proverbialiter effertur, *Luna radiis non
maturescit botrus*. Dicitur enim *Author* de Luna viribus lo-
quens, eam humores quidem excitare, sed non conco-
quere docet. Proverbialis autem hæc locutio eos notat,
qui, quæ conantur, virium defectu impediti, perficere
nequeunt. Vernius de disciplinis humanis felicitatem
non præstantibus dixeris; *μῆλας γὰρ αὐτῆς ὁ πῦρ καὶ τὸ σῆμα*

Adversus te ipsum Lunam detrahes; In tuum ipsum malum Lunam deduces. Qui sibi
ipsis malum accersunt, taxantur *Dicerio* hoc Proverbiali
petito à maleficiis mulieribus, quas *Lunam* de *Cælo* incan-
tamentis quibusdam detrahere in terram credebat rudis
Antiquitas: unde *Virgilius*;

Carmina vel Cælo possunt deducere Lunam.
Horatius in Odis
*Per atque libros Carminum valentium
Refixa Cælo de vocare sidera.*
Idem in Sermonibus

— — — — — *Lunamque rubentem,
Ne foret his testis, post magnalæ re sepulchra.*
Et *Juvenalis*.

TYPI SELENOGRAPHICI ILLUSTRATIO.

IN HOC TYPO SELENOGRAPHICO
Terrestri Globus in medio positus superficiem *Interlu-*
nio oppositam obscuriorem, & alteram *Plenilunio* objec-
tam illustriorem exhibet, noctes *Interlunij* tempore ma-
jorem obscuritatem, & *Plenilunij* diebus lucidiorem
splendorem habere demonstrans. Sic nubes circum-
euntes, & obscuriorem ac lucidiorem umbrâ distinxit, æ-
rem pro situ *Luna* diverso, nunc majoribus tenebris ob-
ductum, nunc clariore & inter tenebras emicante fulgo-
re lucidum esse docet. Phasibus Lunaribus cinguntur
Nubes, monstrantibus diversas facies, quas *Luna* crescen-
do ac decrescendo Mortalium oculis subjicit. Earum
octo præcipuas MAJOR TYPI IMAGO ostendit,
cunctas verò adumbrat MINOR FIGURA, sub Ti-
tulo, NOMINA PHASIS ET ASPECTUS
LUNÆ. Altera Figura inscripta Titulo, PHASES
LUNÆ RESPECTU SOLIS ET OCULI,
commonstrat, quomodo se Phases Lunares ad Solem &
Oculum habeant.

PHASES LUNÆ ACCRESCENTIS, quas
Luna ab *Interlunio* ad *Plenilunium* properans ostendit,
quo in statu Lumen ejus, quod ex oculis nostris *Inter-*
lunij tempore penitus ablatum fuerat, sensim redit, do-
nec in *Plenilunio* dimidiam *Lunæ* faciem integram illu-
stret.

NOVILUNIUM, LUNA SOLI CONJUN-
CTA, *Interlunium* aliàs, quando soli faciem suam ob-
vertit *Luna*, dum est in *Conjunctione* cum ipso, & inter
Terram atque *Solem* interposita faciem radiis Solaribus
illustrem soli tantummodo, & nobis alteram obscuram
opponit, videlicet cum in rectam lineam cum *Sole*
incurrit.

LUNA CORNICULARIS IN ASPECTU SEX-
TILI: Facies nimirum *Luna* Accrescentis, quando post
Conjunctionem cum *Sole* accrescens, Luminis sui recupe-
ratione in *Sextili Aspectu* figuram cornicularem nata est.

Vna laboranti poterit succurrere Luna.
Credula *Antiquitas* olim persuasum habuit, Sagas, & ve-
nificas mulieres oculis & pedibus orbari solere. *Astrolo-*
gia perita *Aglaonice* quæpiam *Luna* defectus seu Eclipses
noverat, atque idè se *Lunam* de *Cælo* detracturam infi-
gni jactatione depradicabat. Filia fuit *Hegemonis* atque à
Nemese, quæ jactationem tam arrogantem audierat, idè
punita, insolentis suæ jactationis poenas dedit. Sic stulta
hæc jactantia in Proverbium abiit, eos designans, qui suis
artibus propriis se in malum, aut exitum præcipitant.
Ex horum numero sunt, qui callidis suis machinationibus
aliis insidias struunt, & ab his ipsis, quibus insidias po-
nunt, evertuntur. Eodem sensu *Lunam* de *Cælo* detrabere
ajunt. *τὴν σελήνην κατασπῆ, Lunam detrahit*, i. e. malum
aut exitum sibi accersit. quod iis quoque convenit, qui
cum rebus vehementer adversis conflantur.

σέληνα, hoc est, *Lunulus* Calvos, & pilis orbata capita
habentes homines Proverbiali *Dicerio* nuncupari *Author*
est *Sinesius* in libello, in quo *Calvitium* laudat, & originem
Proverbi inde trahit, quod *Calvi* & depili capitis sui, la-
vare, & glabritie speciem & habitum *Lunæ* exprimit.
σέληνης ὁμαλῆς ἢ ὁμαλοῦς calvos nuncupat, quoniam
Luna sibi à splendore nomen, quod *αἶας* denotat
adsciscens, calvos cognomines denotat, utpote cranio
extrito, & iubaribus cujusdam instar lucido se conspicien-
dos exhibentes. De *Socrate* dicebat *Atheniensis* *Populus*,
per *Calvam* cerebrum ejus elucere, eruditionis, sapien-
tiæque facili elucetis fidem faciens. Ob multiplicem
quoque *Lunaris* Faciei variationem, hoc Proverbi calvos
notari omnino veritati consentaneum est, cum *calvi* va-
riæ figuræ calvitium ostendentes, nunc fyncipit in cor-
nua dividant, mox verticem circumferant, tandem
omnem in orbem calvariam depaſcant, haud aliter ac
Luna nunc gibberosam, nunc corniculatam, nunc divi-
duam, nunc pleno orbe integram faciem conspiciui ex-
ponit. *Sinesius* verba sunt; *ἀλλ' ἀνδρῶς ὃν τὸ κεφάλαιον
ἢ αὐτοῦ σέληνα καλεῖται τὸς Φαλακρῆς*; i. e. *Andræ*
licet quosdam diminutivâ voce, sed manifesto sensu, calvos
Lunulus nominantes. Hactenus de *Paræmis* à *Lunâ* submi-
nistratis: Ipsius *Typi Selenographici* illustratio sequi-
tur.

LUNA DIMIDIATA IN ASPECTU QUAD-
RATO: Hæc est figura Faciei Lunaris, quando *Luna*
Aspectum Quadratum perveniens dimidiam recuperati
Luminis partem in Medietate suâ illuminatâ conspicien-
dam præbet.

LUNA IN ORBEM INSINUATA IN ASPECTU TRINO, VEL TRIGONO. Hanc sibi
faciem acquirit *Luna*, quando ad Aspectum Trinum vel
Trigonum cum *Sole* perrexit, atque ita plus quam dimi-
diam Luminis partem respectu Oculi nostri, in Medietate
suâ illuminatâ, recepit.

PLENILUNIUM, LUNA SOLI OPPOSITA, PLENI-
LUNIUM. quæ in hoc positu integræ suæ medietatis Lumen ad *Ter-*
renam Sphæram convertit, interpositam inter *Solem* & *Lun-*
nam, quæ huic in rectâ lineâ opponitur, & non solum
Terræ suam faciem conspiciendam, sed etiam *Soli* eandem
illustrandam exponit.

PHASES LUNÆ DECRESCENTIS, quas à
Plenilunio ad *Novilunium* revertens, & decrescendo sen-
sim lumine recuperato orbata, mortalium oculis aspi-
ciendas subjicit. Hoc autem ejus decrementum, iisdem
planè figuris & formis efformatum, in conspectum redit,
quarum *Luna* incrementum paulatim compos factum est,
intervallo temporis illo, quo lucem suam recuperandi
causâ ab *Interlunio* ad *Plenilunium* abiit.

LUNA IN ORBEM INSINUATA, IN ASPECTU TRINO, VEL TRIGONO, quæ facie, fi-
guræque cernitur formata, quando in Aspectu Trino cum
Sole versans, luminis decremento, nondum dimidiam
Medietatis suæ illustratâ partem amisit, atque ita consimilem
figuram obtinet, quam habet, quum *Plenilunio*
appropinquans plus quam dimidiam Medietatis suæ illu-
minatâ partem recuperavit.

LUNA DIMIDIATA IN ASPECTU QUAD-
RATO, tantum Lucis suæ decrementum hæc suâ ad
Interlunium reversione passâ est, ut nonnisi dimidiam
Medie-

Medietatis illuminatâ portionem Mortales cernere que-
ant, quam eandem eadem ipsâ figurâ cernunt, postquam
Luna accrescens dimidiatâ suæ medietatis lucem rece-
pit.

LUNA CORNICULARIS IN ASPECTU
SEXTILI, Luminis sui amissione ad Figuram Cornicu-
larem, hanc denominationem sibi parientem, se jam re-
diisse, & in suâ Medietate radiis Solaribus perpetuò ful-
gente, plus quam dimidiam partem, intuitus mortalis
respectu, tenebris obductam Mortalium oculis obvertisse
loquitur. Ab hac Figura ad *Novilunium* sive *Interlunium*
reverti priores repetit formas, atque sic facierum suarum
perpetuâ mutatione, ac variatione verum *Proteum* a-
git.

GLOBI LUNARIS HEMISPHERIUM
semper à Solaribus Radiis illuminari jam antè dictum est:
Illius lumen in horas mutabile tot variationes subeat o-
portet, propter altitudines *Luna* circa *Terram* circuitiones,
nec reuera, si veritas dicenda est, crescit, aut decrescit,
sed per *Lunarem Globum* perpetuâ revolutione circumcur-
santem obambulans, assiduus istis obambulationibus cre-
scere & decrescere duntaxat apparet. Porro *Motus* sui,
quem ab Occasu in Ortum assiduus revolutionibus suis
promovet *Luna*, principium orditur à *Conjunctione* suâ
cum *Sole*, quod in *Zodiaco* stabilem & immutabilem lo-
cum, ob perpetuas Solaris cursus promotiones, & pro-
gressus servare nequit, quamvis in *Schemate Selenographico*
idem fixum & stabile sinxerimus, ut eò facilius *Tyrannum*
conceptibus rudioribus ejusmodi *Motus* insinuare posse-
mus. Secundum hanc fictionem *Luna* Circulum absol-
veret proximè 27. dierum intervallo, atque *Motum Men-*
sis Lunaris efficeret, si *Sol* simul non progressurus esset.
Cæteroquin *Luna* post suum à *Sole* digressum, absolutum-
que Circulum suum, eundem iam aliquatenus promo-
tum, non in eodem & pristino loco ostendit, sed ulter-
ius pergere cogitur, donec ipsum consequatur, & rur-
sus inveniat, quod fit dierum 29. & 12. horarum spatio,
& *Mensem Lunarem* constituit. In Politico usu *Lunares*
Menses alternatim 29. aut 30. dies complectuntur, qui
Menses Pleni dicuntur, sicut priores *Cavi* appellantur,
in quibus quinque Status *Luna* observari volunt. Pri-
mum *Luna* binis vicibus rectam cum *Sole* & *Terrâ* Lineam
ingreditur, ita ut hæc tria Corpora *Sol Luna* & *Terra*
bis singulis mensibus in unâ rectâ Lineâ inveniantur,
nimirum quovis mense incunte, quando *Luna Nova* cum
Sole conjuncta inter *Solem* & *Terram* est interposita, &
iterum in *Plenilunio*, quando *Terra* inter *Solem* & *Lunam*
sibi invicem oppositos intercedit. Deinde bis est *Cornicu-*
lata; postea bis æquâ portione divisa, ac tandem bis in
Orbem sinuata, sicut *Schema Selenographicum* common-
strat.

De Ortum autem & Occasu *Lunæ* sequentes regula teneantur.

1. Quotiescunque *Luna* faciem suam lumine plenam nobis
ostendit, *Sol* è diametro opposita, sex integris ab eo Signis di-
stet. Hinc fit, ut *Luna Plena* sub *Solis* occasum oriatur,
eò quod *Horizon* in duas æquales partes *Zodiacum* secat,
atque idè *Luna Plena* sub *Cancro* versetur oportet, si *Sol*
Capricorni Signum obtinuerit. Æstivo enim tempore *Pleni-*
lunij in Signis *Hybernis*, & *Hybernâ* tempestate in *Æstivi-*
bus contingere solent. Tunc enim *Luna* pernox cum no-
cte ingruente oritur, & cum eadem abeunte occidit.
2. *Luna Crescens* interdiu oritur, *Senescens* noctu super *Ho-*
rizontem ascendit.
3. *Luna* tanto temporis intervallo supra *Horizontem* com-
moratur, quanto *Signum*, in quo versatur, supra eundem mo-
rari solet. Huius tamen *Mora Lunaris* tempus certum ad-
eò præcise definiti nequit, propterea quod *Luna* inæquali
discessu à *Sole* recedens, etiam inæqualem ab *Æquatore*
Declinationem, & *Latitudinem* obtinet, adeo ut incerta
sit illa *Tabella Vulgaris*, quæ illuminationem pro ætate
Lunæ exhibet.
4. *Luna Septima*, vel *Semiplena Crescens* circa meridiem
emergeit supra *Horizontem*: *Luna autem Vigesima Secunda*,

id est *Semiplena decrescens* circa noctem mediam *Horizontem*
superat, & conspiciendam se præbet. Ex hoc theoremate
reliqua *Ortus Lunaris* tempora collectu sunt facilia, quan-
doquidem in singulos dies quatuor quintis partibus unius
horæ tardari solet, hoc est horâ unâ minus quinta parte
horæ, ut si *Luna* hodie orta fuerit hora 9. à Meridie, cras
oritura erit quinta parte horæ ante decimam, & peren-
die tribus quintis partibus horæ post decimam, & sic de-
inceps. Hoc usu venit propter celeritatem motum *Lunæ*
singulis diebus in *Zodiaco* progredientis 12. gradus & am-
plius supra *Motum Diurnum Solis*.

5. *Lunæ Pars Illuminata* semper ad *Solem* converti-
tur.

6. *Luna Crescens* faciem ad Occasum, *Senescens* ad Ortum
convertit. Hæc occasione *Luna* comparatur cum muliere
pudicâ, maritumque suum amante, quæ oculos suos non
aliò nisi in unum & solum maritum suum conjiciens, ne-
minem alium intuetur, & veneratur.

7. Si *Luna* vesperti statim appareat, aut ante *Solis* Occa-
sum cernatur, luminis sui incrementa sumit; *Ortus* ejus
post *Solis* Occasum indicio est, ipsam luminis decrementum
pati.

8. *Luna Superficies* tota, licet nullam oculis nostris illumi-
nationem, nullumque splendorem exhibeat, paulo ante vel post
Novilunium, quando videlicet falcatam obtinet figuram, in
conspectum oculorum incurrit. Cumprimis enim è radiis
Solaribus emergeit, aut iisdem occultatur, præter Cornu
suum illuminatum, etiam reliquam corporis sui superfi-
ciem conspiciendam offert, quod in *Quadrâ* facere ne-
quit. Hoc idè fieri plerisque videtur, quia *Sol*, *Lunam*
magnitudine multum excedens, plus quam medietatem
ejus illustrat, & ob totam illuminatam portionem ser-
sursum vergentem, tenuem quasi orbitam describit, at-
que hoc pacto per accidens conspiciendam illam exhibet.
Galileus addit, tunc temporis *Terrestri Globi* medietatem
illuminatam conspectu suo *Luna* obvertit, & radiis illu-
minantes ad *Lunam* reflectere, quod etiam omnino ab
absurditate alienum videtur, quandoquidem aliquis à
Terrâ procul remotus ipsam proculdubio luminosam vi-
surus esset. Nam si vel unicâ nube *Solis* imago exprimi
posset, uti solet fieri, cum plures *Soles*, & quidem diu-
no tempore, visui percipiuntur, quidni & tota *Terra* un-
dique circumfusa nubibus, luminosa foret, & corporis
luminosi instar resplenderet? Præcipue cum halitus cir-
cumcirca *Terram* volitantes huic reflexioni maximo pos-
sint esse adjumento. Documento tandem sunt *Radii* *Sola-*
res in parietem incidentes, & obscurissimam cellam refle-
xione sua collustrantes, quod ipsa *Terra* multò magis
præstiterit, hanc ipsam ob causam à nonnullis *Siderum*
numero adscripta, & inter *Planetas* relata.

9. *Triplex est causa, propter quam Luna Nova* aliquando
citius, aliquando tardius se conspiciendam offerat. Prima est
Zodiaci situs obliquior aut rectior, propter quem in Signis
Ascendentibus à *Capricorno* ad *Geminorum* finem usque
velocius, & è contrario in Signis *descendentibus*, à *Canceri*
initio usque ad *Sagittarii* exitum tardius in conspectum
prodit. Secunda est *Latitudo* diversâ & quidem vel *Septen-*
trionalis vel *Meridionalis*, quarum illa in Borealisbus Re-
gionibus apparentiam *Lunæ* accelerat, hæc in Meridio-
nibus eandem retardat. Tertia est inæqualis in *Zodiaco*
Motus *Lunæ*, modò celerius modò tardius progredientis.
Hæc causis tribus uno eodemque tempore, quod ta-
men admodum rarò, & in Regionibus duntaxat valde
Septentrionalibus, contingere solet, concurrentibus,
unico die & novissimam, & primam *Lunam* conspici
posse, concluditur: Duabus tantum se conjungentibus
altero post *Conjunctionem* die visibilis esse potest: Sin una
istarum trium sola adfuerit, tertius demum dies ejus con-
spectum dabit. *Conjunctio* autem in *Descendente Semi-*
circulo contingens, omnes istas tres causas removet, ob
Lunam in *Austrinâ* *Latitudine* exorbitantem, & tardius
se moventem, ut ita ante quartum diem conspicua fieri
non queat.